

Kirsten Lyshøj

Fra arkiverne:

I Bramminge Ugeblad, nr. 49, 22. januar 1897, stod denne historie:

Madam Sørensen holder et hus-økonomisk foredrag for hendes mand, ætter di er kommen i seng. Han wår ett tefrej me hans onden.

”No, så do hår ingen ordentlig onden fåwen!” Te dej er der nok ingenting gue nok, slet ett! Do må heller fo en nån te o hold hus få dej – do ka jo tøj æ smejs Marianne, eller hwa mjæn do om Lamm Sørens dætter? A ka tøj æ bøen o go mi vej, det er nok de bæst a ka gyer.

”Hwa a brummer øwer?” Ja, det hår do så grow let ve o spør om. Jen tonte ka spør om mier end ti klog ka swår o, det véd do moskies æj. Hwa? Hår do mier, do ska ha så? Nej, hold no, Sørensen, a hår æ uer, o a vil tål. Do ka spør, hwem do vil, åll folk ska nok sæj, te det er ett mæ, der gor i Borgerforeningen o holder politiske tåler, men do ka

---

Madam Sørensen holder et hus-økonomisk foredrag for sin mand, efter de er kommet i seng. Han var ikke tilfreds med sin aftensmad.

”Nå, så du har ingen ordentlig aftensmad fået!” Til dig er der nok ingenting, der er godt nok, slet og ret! Du må hellere få en anden til at holde hus for dig – du kan jo tage smedens Marianne, eller hvad mener du om Lamme Sørens datter? Jeg kan tage børnene og gå min vej, det er nok det bedste jeg kan gøre.

”Hvad jeg brummer over?” Ja, det har du så grove let ved at spørge om. Èn tosse kan spørge om mere end ti kloge kan svare på, det ved du måske ikke. Hvad? Har du mere, du skal have sagt? Nej, holdt nu, Sørensen, jeg har ordet, og jeg vil tale. Du kan spørge, hvem du vil, alle folk skal nok sige, at det ikke er mig, der går i Borgerforeningen og holder politiske taler, men du

åller tol o hör ander snakk end dæg sjæl. Do ku ha tæjen den slusk, Ann Dorte, o ett en ordentlig kvindfolk som mæ! A må ett sæj jæn jænneste uer! ”Do vil hå en sweskært”, så det vil do? Hu ska den komm frå? Det er en kjøen exempel, do gir di bøen! Do er ett tefrej, sæjer do, mæ nøgtern kalkjød, do mått ønsk, te di bøen ingensind skuld komm te o want nøgtern kalkjød! Ved do, hwa æ swesker koster henn te Skows? Trowr do, te en par pund smør kommer flywend ind ad æ vinderer? Å så æ æk – ka do moskie sjæl gyer dem, Sørensen?

”Do gid ett lid det nøgtern kalkjød”, no, det kan gjan vær. Tænker do, te a fo’r, hwa a gider håd? Nej, det véd do godt, det fo’r a aldrig, o det fo’r di bøen heller aldrig, men det fo’r do, Sørensen, hwær jænneste daw, o nær do sæjer, te do gider ett håd det skidte nøgtern kalkjød, wår ’et ett ”skidte” do så? Jow, a tøtt ’et nok – så ved a så grow godt, te det er de bårreste løwn å paravel! Do vil grow gjan hå ’et. Men det er ham, Søren Thomsen, der hår såt ’et i dæg for o bry mæ. Hwa skal mæ sølle kwindfolk gyer? må a spør. Ættersom æ swynpriser er, er det så tier te o spis hårstieg o østers? Eller er ’et ett en kuen hinde pligt o sørre for, te æ pæng slor te? Do skal aldrig komm te o sæj, Sørensen, te det er mi husholdning, som hår rungeniret dæg. Vel do gyr mæ ulykkelig,

---

kan aldrig tåle at høre andre snakke end dig selv. Du skulle have taget den sjuske, Ann Dorte, og ikke et ordentligt kvindfolk som mig! Jeg må ikke sige et eneste ord! ”Du vil have en svesketærte”, så det vil du? Hvor skal den komme fra? Det er et kønt eksempel, du giver dine børn! Du er ikke tilfreds, siger du, med kød af spædekalv, du måtte ønske, at dine børn aldrig skulde komme til at mangle spædekalvekød! Ved du, hvad svesker koster henne hos Skows? Tror du, at et par pund smør kommer flyvende ind ad vinduerne? Og så æggene – kan du måske selv lægge dem, Sørensen?

”Du synes ikke om det kød af spædekalv”, nej, det kan gerne være. Tænker du, at jeg får, hvad jeg godt kan lide? Nej, det ved du godt, det får jeg aldrig, og det får dine børn heller aldrig, men det får du, Sørensen, hver eneste dag, og når du siger, at du gider ikke have det ringe kød, var det ikke ”ringe” du sagde? Jo, det syntes jeg nok – så ved jeg så grove godt, at det er det rene løgn og parabel (= skrøne)! Du vil grove gerne have det. Men det er ham, Søren Thomsen, der har sat det i dig for at ærgre mig. Hvad skal jeg sølle kvindfolk gøre? må jeg spørge. Som svinepriserne er, er det så tiden til at spise haresteg og østers? Eller er det en kones pligt at sørge for, at pengene slår til? Du skal aldrig komme til at sige, Sørensen, at det er min husholdning,

så ka do, det ka do te enhwer ti, do ka smid di pæng ud å æ vinderer o tænd di piv mæ tikronesedler – få mæ gjan, Sørensen – men a vil ett vær den, der rungenirer wås åll o gir dæj en lørwda te onden dyr swesktærter istæjfor billig o godt nøgtern kalkjød.

Hwa, sæjer do æ ”kal er sjældø” – no, nej no stiger ’et ejsen! Do kan da ett komm i tanker om, te a er sjældø, Sørensen, hwa Sørensen? Nej, dem tanker ka do spår dæj, a sow ’en lig da ’en wå slawtet, o a fæk æ slawter te o skjær den jænn frammbov aw te mæ, o så vil do posto, te ’en æ sjældø. – ”Do ka ett hold den snakken ud?” Do vil sto op? Nej, no skal a ejsen fortæl dæj nowet, Sørensen, do sku ett gjør dæj te nar. Hår en sølle kvindfolk, der er hinde mands rette ægteviede hustru, måski ett low te o sæj en jænneste uer te ham, nær hun engång ett sålig’ tøkkes om all hans væsen og værken? Do sku skamm døj, Sørensen.

Swesktærter, no, kommer do no igjen tebåg te æ swesktært? Mjæn do, te a kaskisæj er gjor a swesker? Fæk do ett i mondas sur asier te æ flæsk? Er det så for resten en orsti te o spis swesktærter hwer daw, det ku vi så møj herlig – a ka ett forsto, Sørensen, te do ka forlang ’ett!

---

som har ruineret dig. Vil du gøre mig ulykkelig, så kan du, det kan du til enhver tid, du kan smide dine penge ud af vinduerne og tænde din pibe med tikronesedler – for mig gerne, Sørensen – men jeg vil ikke være den, der ruinerer os alle og en lørdag til aftensmad giver dig dyr svesketærte i stedet for billig og godt kalvekød.

Hvad, siger du ”kalven er selvdød” – nej, nu stiger den ellers! Du kan da ikke komme i tanker om, at jeg er selvdød, Sørensen, hvad Sørensen? Nej de tanker kan du spare dig, jeg så den lige da den var slagtet, og jeg fik slagteren til at skære den ene forbov af til mig, og så vil du påstå, at den er selvdød. – ”Du kan ikke holde den snak ud?” Du vil stå op? Nej, nu skal jeg ellers fortælle dig noget, Sørensen, du skulle ikke gøre dig selv til nar. Har et sølle kvindfolk, der er sin mands rette ægteviede hustru, måske ikke lov til at sige et eneste ord til ham, når hun for en gangs skyld ikke lige synes om al hans væsen og virke? Du skulle skamme dig, Sørensen.

Svesketærter, nå, kommer du nu igen tilbage til svesketærten? Mener du, at jeg måske er lavet af swesker? Fik du ikke i mandags syltede asier til flæsket? Er det så for resten en årstid til at spise svesketærter hver dag, det kunne vi sagtens – jeg kan ikke forstå, Sørensen, at du kan forlange det!

”Æ swesker er ett så grow dyr!” No, så det er di ett? Ja, det kommer wal an o, humane do vil ha å ’em, jæn ka vel da sawt ett gyer ’et? No, o så hwa ska ’et så vær, det er vel nok di mjænning, te do vil ha dem te femohalfjes?

Humane pund mon vi så skal ha? Jæn ka da sawt heller ett gyer ’et? Mon vi så ett skuld ha mier end swesker? Rowmyel ka sawt ett gyer ’et? I hwa koster æ hwædemyel? O hwa koster æ smør, o do vil sawt ett undvær strøsukker? Ja, do ka go hen til Skow o spør, hwa æ strøsukker koster, så fo’r do ’et nok o ved. Den jænn udgywt, ska a sæj dæj, tæjer nok så kjøn den naen ve æ hånd.

”Pandkagger”, ja vis, pandkagger! Må a spør, om do ett fæk pandkagger ifjowr law wi håd opskøwer? Fo’r do ett hwer or te opskøwer pandkagger? – Nej, det kan ett nøtt, do kommer te mæ mæ kjønn uer om o la dæj soww, nej, det fo’r do ett low te. Ved do, hwa æ æk koster i den her ti? A undskylder dæj, do færre ett dawle æ onden! Å lig no ett dær o skjæld ud o band øwer dem æk! A vild kun enneken ønsk, te ander Folk kjænd dæj lise godt som a, lig o band øwer dem sølle æk! A er kyw å ’et, Sørensen, a er kyw å o løww længer, a tænker ett a løwer æ or om, o så er do o mæ mæ, å nær a ligger o æ kjærregoer, så ka do spis swesktært hwer daw.

”Sveskerne er ikke så grove dyre!” Nå, så det er de ikke? Ja, det kommer vel an på, hvor mange du vil have af dem, én kan vel da næppe gøre det? Nå, og hvad skal det så være for nogle, det er vel nok din mening, at du vil have dem til femoghalvfjerds (kr. pundet)?

Hvor mange pund mon vi så skal have? Ét kan da vel heller ikke gøre det? Hvad koster hvedemelet? Og hvad koster smørret, og du vil vel ikke undvære strøsukker? Ja, du kan gå hen til Skow og spørge, hvad strøsukkeret koster, så får du det nok at vide. Den ene udgift, skal jeg sige dig, tager nok så pænt den anden ved hånden.

”Pandekager”, ja vist, pandekager! Må jeg spørge, om du ikke fik pandekager i fjor da vi havde ophøstet? Får du ikke hvert år til ophøst pandekager? – Nej, det kan ikke nytte, du kommer til mig med pæne ord om at lade dig sove, nej, det får du ikke lov til. Ved du, hvad æg koster i denne tid? Jeg undskylder, du ikke får det til aftensmad dagligt! Og lig nu ikke dér, og skæld ud og band over de æg! Jeg ville bare lige ønske, at andre folk kendte dig lige så godt som jeg: ligge og bande over de sølle æg! Jeg er ked af det, Sørensen, jeg er ked af at leve længere, jeg tror ikke jeg lever året ud, og så er du af med mig, og når jeg ligger på kirkegården, så kan du spise svesketærte hver dag.

Hwa ka 'et nøtt, te do ligger der o brummer? Do tænker, te do ska ha di ville i alle diel, nej holdt, Sørensen, det blywer der ett aw! A vild kun ønsk, te æ hiele Borgerforening o åll æ folk i Riv, o Esbjerg, o Wår, o Darum, o Hunderup vidst hwad kål do wår, Sørensen. A hår så sæj 'et tit nok, den daw vil nok komm, te dem ander vil å fo 'et o ved.

Ja, do må kuns trow, te a kinder døj, Sørensen, swesktært! – ja, føst ska vi hå 'em en enneken daw, så war 'et monesti, så forlanger do swesktærter hwer daw, men det ska do ett fo, sålæng a løwer. Nær a legger i æ jor, o det wår nok ett så møj læng, sådan som do omgos mæ, så ka di næst kuen, a tænker wal, do tæjer Karen Mari te Hans Thomsens – ja så ka Karen Mari gyer, som hun vil, hun ka splet o skill de hiele ad, som a hår holdt sammel o, do ka komm o æ fattegor o æ bøen ka go i pjalter o tigg, men a mæ ska do ett blyw rungeniret, Sørensen, swesk---

”Ja, den gång ku hun ett mier”, så Sørensen, ”asse dem stærkeste, di ka blyw træt. Det er ejisen en glant kvindfolk, nær hun barestens ett had håd hind saws så grum slevven.”

Hvad kan det nytte, at du ligger der og brummer? Du tror, at du skal have din vilje i alle dele, nej holdt, Sørensen, det bliver der ikke noget af! Jeg ville kun ønske, at hele Borgerforeningen og alle folk i Ribe, og Esbjerg, og Varde, og Darum, og Hunderup vidste, hvilken karl du var, Sørensen. Jeg har sagt det tit nok, den dag vil komme, at de andre vil få det at vide.

Ja, du kan bestemt tro, at jeg kender dig, Sørensen, svesketærte! – ja, først skal vi have dem en enkelt dag, så var det en månedstid, så forlanger du svesketærter hver dag, men det skal du ikke få, så længe jeg lever. Når jeg ligger i jorden, og det varer nok ikke så længe, sådan som du omgås mig, så kan din næste kone, jeg tænker vel, du tager Karen Marie hos Hans Thomsens – ja så kan Karen Marie gøre, som hun vil, hun kan splitte og skille det hele ad, som jeg har holdt sammen på, du kan komme på fattiggården og børnene kan gå i pjalter og tigge, men af mig skal du ikke blive ruineret, Sørensen, sveske---

”Ja, denne gang kunne hun ikke mere”, sagde Sørensen, ”også de stærkeste, de kan blive trætte. Det er ellers et rart kvindfolk, når hun bare ikke havde haft saksen så godt slebet” (= munden så godt på gled).